

Subject Area
Educational Sciences

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 102
PP: 3113-3120

Arrival
15 July 2022
Published
30 September 2022
Article ID Number
64621

Article Serial Number
27

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/sssj.64621>

How to Cite This Article

Kazak, A., Akgül, S. A.,
Güney, S., Gül, S., Öner,
R. Köse, İ. R. (2022).

“Covid – 19 Pandemisi
Sürecinde Türkiye’de ve
Dünya’da Eğitim
Uygulamaları”

International Social
Sciences Studies Journal,
(e-ISSN:2587-1587)
Vol:8, Issue:102; pp:3113-
3120

Social Sciences Studies Journal
is licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

Covid – 19 Pandemisi Sürecinde Türkiye’de ve Dünya’da Eğitim Uygulamaları

Education Administration in Turkey and the World during the Covid – 19 Pandemic Process

Ali Kazak ¹ Seydi Ahmet Akgül ² Semra Güney ³ Selami Gül ³ Recep Öner ⁴
İsmail Rahman Köse ⁵

¹⁻⁴ Öğretmen., MEB, Samsun, Türkiye

⁵ İlçe Milli Eğitim Müdürü., MEB - Terme İlçe Milli Eğitim Müdürü, Samsun, Türkiye

ÖZET

Eğitim uygulamaları ve ilgili süreçlerde yaşanabilecek kriz ve sorun durumları Covid – 19 pandemisinde daha somut hâle gelmiştir. Bu çalışma ile Covid – 19 pandemisi sürecinde eğitim uygulamaları alanında meydana gelen değişimleri Türkiye ve Dünya özelinde değerlendirme amaçlanmıştır. Bilindiği üzere Covid – 19 pandemisi Aralık 2019 döneminde ilk kez görülmesinin ardından çok kısa bir sürede tüm dünya üzerinde yaşamın her alanında etkisini göstermiştir. Belki de sağlık alanından sonra en çok etkilenen alan ise eğitimi olmuştur. Çalışmada bu doğrultuda ilk bölümden itibaren ana hatları ile Covid – 19 virüsü ve Covid – 19 pandemisinin dünya üzerinde izlediği seyir anlatılmıştır. İkinci bölümde eğitim ve eğitim uygulamaları konusu değerlendirilmiş olup son bölümde ise Covid – 19 pandemisinin Türkiye ve Dünya üzerindeki eğitim uygulamaları süreçlerine etkileri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid – 19, Pandemi, Eğitim, Eğitim Uygulamaları

ABSTRACT

The crisis and problematic situation that can be experienced in education administration and related processes have become more concrete during the Covid-19 pandemic. With this study, it is aimed to evaluate the changes in the field of educational administration during the Covid-19 pandemic in Turkey and the world. As it is known, the Covid-19 pandemic, after being detected for the first time in December 2019, has shown its impact in all areas of life over the whole world in a very short time. Perhaps the most affected area after the field of health has been the field of education and educational administration. In this direction, the course of the Covid-19 virus and the Covid-19 pandemic in the world has been explained with the general lines from the first chapter in this study. In the second chapter, the subject of education and educational administration was evaluated, and in the last chapter, the effects of the Covid-19 pandemic on the education administration processes in Turkey and the world were examined.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Education, Educational Apps

1. GİRİŞ

Geçmişten bu yana tarihi süreç içinde insanlar birçok olağanüstü durum ile karşılaşmışlardır. Afetler ve salgınlar bunlar içinde en önemlileri olarak sayılabilmektedirler. Özellikle salgınlar kısa süreler içinde milyonlarca insanın yaşamını yitirmesine neden olabilmişlerdir. Günümüzde içinden geçilen dönem incelendiğinde ise Covid – 19 salgını geçmiş tüm salgınlardan çok daha önemli bir konuma yerleşmiştir. Günümüz teknolojik gelişmeleri ve yaşam biçimleri dikkate alındığında tüm dünyanın çok da kısa bir süre içinde evlerinden çıkamaz duruma gelmesi, yaşamın neredeyse durması tarihi güç bir deneyim olarak karşımıza çıkmıştır. Covid – 19 pandemisi ile sağlıktan ekonomiye, doğa yaşamından insan alışkanlıklarına kadar sosyal, ekonomik ve toplumsal birçok alanda büyük değişimler yaşanmıştır. Sağlık alanından sonra en çok etkilendiği düşünülen eğitim ve uygulamaları alanı da bunlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Covid – 19 pandemisinin etkisini tüm dünya üzerinde hızla göstermesi ile hükümetler tarafından hemen hemen her alanda birçok tedbir alınmıştır. Seyahat kısıtlamasından sokağa çıkma kısıtlamasına, eğitime ara verilmesinden uzaktan eğitime geçişe kadar birçok yeni düzenleme yaşamımızda yer bulmuştur. Çalışmada bu kapsamda Covid – 19 pandemisine karşı alınan tedbirlerin eğitim uygulamaları alanındaki etkileri ana hatları ile incelenecektir.

Covid – 19 pandemisinin eğitim uygulamaları alanındaki etkileri incelendiğinde eğitim uzun süre kesintiye uğramaması için uzaktan eğitim sistemine geçilerek, eğitim çevrimiçi olarak sürdürülmüştür. Covid – 19 pandemisi öncesi düzende uzaktan eğitimi sürdüren Kanada ve ABD gibi ülkelerde geçiş daha az sancılı olurken özellikle Afrika gibi dezavantajlı sayılan bölgelerdeki ülkelerde birçok sorun ile karşılaşmıştır. Bunların en önemlileri ise altyapı ve donanım eksikliği ile öğrenci ve öğretmenlerin dijital okuryazarlık eksiklikleridir. Pandeminin başlangıçta düşünüldüğünden farklı olarak eski yaşam düzenine geçiş zamanı ile ilgili bir süre tahmin edilememesinden kaynaklı, uzaktan eğitim uygulamalarının bir süre daha yaşamda yer bulacağından ve beraberinde

getirdiği olumlu yönleri de düşünüldüğünde yeni eğitim uygulamaları düzeninde kendisine yer bulacağı açıktır. Bu kapsamda çevrimiçi eğitim uygulamaları ile ilgili yeni yasal düzenlemelerin yapılmasına, altyapı eksikliklerinin giderilmesine, donanım eksikliklerinin tamamlanmasına ve tüm paydaşlara yeni sistem ile ilgili eğitim planlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Tüm bunların yanı sıra çeşitli nedenlerle ortaya çıkmış olan fırsat eşitsizliklerinin de önüne geçmek gerekmektedir.

2. COVID – 19 PANDEMİSİ

Covid – 19 adı ile nitelendirilen hastalık ilk kez Çin Halk Cumhuriyeti'nin Hubei eyaletinin Wuhan kentinde görülmüş olup, damlacık yolu ile bulaştığı anlaşılan bir üst solunum yolu hastalığıdır. Koronavirüs ailesine mensup olan Covid – 19, tüm Dünya üzerinde göstermiş olduğu yayılma hızı ve etkileri nedeniyle 10 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir.

2.1. Pandemi Nedir?

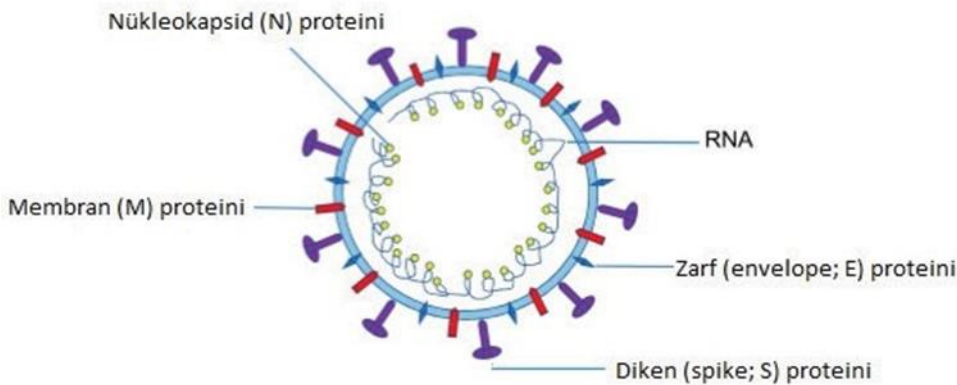
Pandemi birden fazla ülkede veya bölgede çok geniş alanda ve belirli bir süre içerisinde yayılma eğilimi gösteren salgın hastalıklara verilen isim olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda Dünya Sağlık Örgütü, bir salgının pandemi olarak ilan edilmesini üç önemli kritere bağlamıştır. Bunlar; yeni bir virüs veya mutasyona uğramış bir virüs olması, insanlara kolaylıkla geçebilmesi ve insandan insana hızlı bir şekilde bulaşabilmesidir (TÜBA, 2020).

Pandemi kavramı, tarihi süreç incelendiğinde eski Yunancada “pan” ve “demi” yani “tüm” ve “insan” kelimelerinin birleşmesi ile türetilmiştir. Bu kapsamda kavramsal olarak ve kelime anlamı içinde incelendiğinde ilan edilme gerekçesi ile de doğru orantılı olarak “tüm insanları” etkileme gücüne atıf yapıldığı görülebilmektedir.

Tarih boyunca oldukça geniş bölgelere yayılım göstermiş olan toplu ölümlere ve önemli sağlık sorunlarına sebebiyet vermiş çok sayıda pandemi meydana gelmiştir. Bunlar arasında özellikle yakın tarihimize etki etmiş en önemlileri ise 639 yılında ortaya çıkan ve Urfa, Ürdün, Filistin, Şam bölgelerinde etkili olan Amvas Vebası, Çin ve Asya'dan başlayarak etkileri Avrupa'ya kadar uzanarak yaklaşık 200 milyon kişinin ölümüne neden olan Kara Veba, çeşitli bölgelerde farklı tarihlerde ortaya çıkmış olan Kolera, 1918 ve 1920 yılları arasında görülen ve yaklaşık 100 milyon kişinin ölümüne neden olan İspanyol Gribi, İlk kez Hong Kong'da görülen ve yaklaşık bir yıl içinde 1 milyon kişinin ölümüne neden olan Hong Kong Gribi, 20 milyon insanın yaşamını yitirmesine neden olan ve genellikle çocuklarda görülmüş olan Çiçek Hastalığı, 2009 yılında ortaya çıkan ve Meksika'dan başlayarak 191 ülkede yaklaşık 800 bin kişiye bulaşan ve buna bağlı olarak 8238 kişinin yaşamını yitirmesine neden olan Domuz Gribi, 2005 ve 2008 yıllarında görülen ve üst solunum yolları ile akciğerleri oldukça olumsuz etkileyen Kuş Gribi örnekleri ile çeşitlendirilebilmektedir (Aslan, 2020).

2.2. Covid – 19 Virüsü ve Türkiye'deki Seyri

Covid – 19 virüsü Koronavirüs ailesine mensup olup, enfeksiyon zinciri kaynak, bulaşma yolu ve duyarlı bireylerden meydana gelmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020a). Bilindiği üzere Koronavirüsler tek zincirli, pozitif polariteli, zarflı RNA virüsleridir.

Şekil 1. Koronavirüsün Şematik Yapısı (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020a).

Covid – 19 virüsü damlacık yolu ile bulaş göstermektedir. En hızlı bulaşma yönteminin ise virüslü kişilerin konuşma, öksürme ve hapsirme yolu ile etrafa saçtıkları damlacıklar ile oluştuğu bilinmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020a). Covid – 19 virüsü ilk kez Çin Halk Cumhuriyeti'nin Hubei eyaletinin Wuhan kentinde görülmüştür. Yayılma hızı oldukça hızlı olan Covid – 19 hastalığa kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alan bir pandemiye dönüşmüştür. Günümüzde söz konusu bu virüsten kaynaklı vakalar Eylül 2021 tarihi itibarıyla

219 milyon seviyesine ulaşmış olup 4,55 milyon kişinin ise ölümüne neden olmuştur. Türkiye’de son dönemde birkaç kez vaka ve ölüm sayılarında dalgalı seyir artarak devam etmektedir.

2020 yılının başlarından itibaren Covid – 19 virüsünün Türkiye’nin komşuları İran, Irak, Bulgaristan ve Yunanistan’da görülmeye başlaması ile hızlıca tedbirler alınmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda Ocak 2020 tarihinde çoğunluğu alanlarında uzman 26 kişilik tıp doktorundan oluşan bir Bilim Kurulu oluşturulmuştur. İlk vakaların Mart 2021 döneminde Türkiye’de de görülmesi üzerine Covid – 19 rehberi oluşturulmuştur. Söz konusu rehberde koronavirüs ile ilgili genel bilgiler verilerek epidemiyolojisi ve bulaşma yollarından bahsedilmektedir (Erdem, 2020).

Covid – 19 virüsünün dünyada ilk kez Aralık 2019’da görülmesinden sonra Türkiye’de ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde açıklanmıştır. 17 Mart 2020 tarihinde ise Covid – 19 virüsüne bağlı ilk vefat gerçekleşmiştir. İlk Covid – 19 vakasının ülkemizde görülmesi ile birçok tedbirde yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede eğitime bir süre ara verilmiş olup, oldukça yoğun kalabalıkların bulunduğu spor müsabakalarının seyircisiz gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. 16 Mart 2020 tarihine gelindiğinde ülkedeki vaka sayısı 47’ye ulaşmıştır. Bu doğrultuda umuma açık eğlence yerlerinin faaliyetleri geçici olarak durdurulmuştur. Buna ek olarak tüm cami ve mescitlerde ibadete ara verilmiştir. Covid – 19 hızlı seyrini devam ettirmiş olup, Türkiye’de ilk kez görülmesinden üç hafta sonra vaka sayısı 5698’e yükselmiştir. Covid – 19’a bağlı vefat sayısı ise 92 olarak açıklanmıştır. Netice olarak virüsün ülkede hızlı ilerleyişi göz önünde bulundurularak yukarıda ifade edilen tedbirlerin yanı sıra seyahat kısıtlaması, sokağa çıkma kısıtlamaları gibi tedbirler de yürürlüğe girmiştir (İnce ve Evcil, 2020). Geldiğimiz noktada Eylül 2021 tarihi itibarıyla ülkede görülen toplam vaka sayısı yaklaşık 7 milyon, Covid – 19 virüsüne bağlı vefat sayısı ise 63 bin 166’ya ulaşmıştır.

Türkiye’de Covid – 19 salgınının ilk görüldüğü tarihten bu yana yaklaşık 18 ay geçmiştir. Bu süre neticesinde açıkça görülmüştür ki; Türkiye pandemisi koşullarında söz konusu bu salgın ile ilgili hem etkili bir mücadele yürütmüş hem de ülkenin dinamikleri göz önünde bulundurularak sağlık sistemini de etkili bir biçimde yürütme çabası içinde olmuştur. Bilindiği üzere Covid – 19 pandemisinin insanlar üzerinde birçok etkisi olmuştur. Tarihsel süreçte günümüze değin yaşanmış salgınların aksine günümüz teknoloji ve hızlı iletişim koşullarında neredeyse Dünya’nın tamamı çok kısa sürede olumsuz olarak etkilenmiştir. Covid – 19 pandemisinin etkileri incelendiğinde en çok etkilenen alanlardan birisi de eğitim ve eğitim uygulamaları olmuştur.

3. COVID – 19 PANDEMİSİNDE EĞİTİM UYGULAMALARI

Çalışmanın bu bölümünde ise Türkiye ve Dünya genelinde Covid – 19 pandemisinin eğitim uygulamalarına etkileri üzerinde durulmuştur.

Eğitim, pratikte uygulamalı bir yönetim alanı olmakla birlikte buna ek olarak önceden tespit edilmiş olan hedeflere ulaşmak amacıyla kaynak ve tahsis süreci olarak ifade edilmektedir. Eğitim uygulamalarının iki çeşit amacı bulunmaktadır. Bunlar eğitimi yaymak ve eğitimin nicelik ile niteliğini yükseltmek olarak ifade edilmektedir. Özellikle 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu’nda yer aldığı üzere her okul kendi çevresinde, eğitmek il sorumlu bulunduğu öğrenim çağındaki insanların tamamını okul faaliyetine dahil etmesi gerekmektedir. Buna ek olarak eğitimin nicelik ve niteliğinin yükseltilmesi ile ilgili de Milli Eğitimin genel amaçlarına uygun olarak eğitimi geliştirerek daha da nitelikli duruma getirebilecek öğrencilerin yetiştirilmesi sağlamak olarak ifade edilebilmektedir (Sarice, 2006).

Nitelikli bir eğitim sistemine sahip olan eğitim kurumlarının ise etkili ve verimli çalışabilmesi için aşağıda detaylı ifade edilen hedeflere ulaşabilmesi gerekmektedir. Buna göre ilgili hedefler şu şekilde sıralanabilmektedir (Sarice, 2006):

- ✓ Öğrenci başına harcanmak durumunda olan girdiyi azaltırken eğitim ile ilgili niteliği yükseltmek
- ✓ Her iş görene okul ile ilgili sarf ettiği emeğin karşılığını ödeyerek işten doyuma ulaşmasını sağlamak
- ✓ Okulun tüm paydaşları arasında birlik ve beraberliği sağlayarak okulun hedeflerine ulaşmayı sağlamak
- ✓ Eğitim ile ilgili günün gereklerini sağlayarak değişimleri ve gelişimleri izlemek ve uygulamak
- ✓ Çevre ile ilgili doğal zenginliklerin korunmasına katkıda bulunmak, sağlık ile ilgili koşulların gelişimini sağlamak, toplumun ihtiyaç duyduğu eğitim hizmetini vermek

Eğitim özellikle ana hatları ile incelendiğinde beş temel unsurdan oluşmaktadır. Bu unsurlar eğitim programının yönetimi, öğrenci hizmetlerinin yönetimi, iş gören hizmetlerinin yönetimi, genel hizmetlerin yönetimi, eğitim bütçesinin yönetimi şeklinde sıralanmaktadır. Söz konusu bu unsurları detaylarıyla incelemek gerekirse (Sarı ve Sarı, 2020);

- ✓ *Eğitim Programının Yönetimi*; eğitim kurumu ile ilgili olan tüm bileşenlerin eğitim programının uygulanmasını sağlamak ve söz konusu bu uygulamamanın başarılı bir şekilde neticelendirilmesine katkı sunmak için bir araya gelmelerini ve bununla ilgili çalışmalarını ifade etmektedir. Bu kapsamda eğitimin zamanlaması, ders ve sınıfların dağılımlarının yapılması, günlük ve yıllık planların oluşturulması işlemleri yer almaktadır. Eğitim programı malum olduğu üzere sadece derslerin planlanmasını kapsamamaktadır. Örnek vermek gerekirse; eğitim kurumu içinde gerçekleştirilen anma ve kutlama törenleri, kulüp faaliyetleri, kurslar, ders dışı çalışmalar ve benzeri uygulamalarda eğitim programı kapsamında ifade edilmektedir.
- ✓ *Öğrenci Hizmetlerinin Yönetimi* iki kısım ile nitelendirilebilmektedir. Bunlardan birincisi; kayıt, yerleştirme, nakil, devamsızlık, sınıf geçme ve benzeri işlemler olarak ifade edilirken ikincisi ise sağlık, disiplin, rehberlik, ulaşım ve yurt gibi öğrenci sorunlarının çözümüne ilişkin kısımlar olarak ifade edilmektedir.
- ✓ *İş Gören Hizmetlerinin Yönetimi*'nde kadro ihtiyacının belirlenmesi ve kadro talebinin gerçekleştirilmesi, göreve başlatma, yer değişimi, maaş ve ek ders ile ilgili konular, izinler ve benzeri işlemler yer almaktadır. Eğitim kurumlarında eğitim sistemi hedeflerinin başarıya ulaşılabilmesi için söz konusu bu hizmetlerin zamanında ve yerinde gerçekleştirilmesinde fayda bulunmaktadır.
- ✓ *Genel Hizmetlerin Yönetimi*; eğitim ve öğretim, öğrenci ve personel hizmetlerinin kapsamı dışında yer alan ve eğitim kurumunun tamamını ilgilendiren diğer tüm hizmetler olarak ifade edilmektedir. Bu hizmetler literatür incelendiğinde görülmektedir ki; fiziki işler ve büro işleri şeklinde iki grupta incelenmektedir. Fiziki işler ile eğitim kurumlarının temizlik, iklimlendirme, aydınlatma, bakım ve onarımı gibi işler kastedilirken; büro işleri ile ilgili de defter tutma, dosyalama, demirbaş kayıtları ve arşiv işleri kastedilmektedir.
- ✓ *Eğitim Bütçesinin Yönetimi*; eğitim sisteminde birçok işin yerine getirilmesine olanak sağlayan bütçeleme konusu etkili ve verimli bir eğitim sistemi için de olmazsa olmaz niteliğindedir (Sarice, 2006). Bütçe olanaklarının yeterli olması ile eğitim sisteminde sorunlar daha kolay çözüme erişecek ve belirlenen hedeflere ulaşma yönünde yol kat edilebilecektir.

Başarılı bir eğitim sisteminin uygulanmasında yukarıda ifade edilen unsurların önemi oldukça büyüktür. Eğitim kurumlarında bu ve benzeri eğitim uygulamaları unsurlarının yerine getirilmesi bazı durumlarda sekteye uğrayabilmektedir. Genellikle doğal afet, salgın hastalıklar gibi nedenlerle sekteye uğrayan eğitim sistemi, günümüzde Covid – 19 pandemisinin etkisi ile Türkiye’de ve Dünya’da sekteye uğramış olduğu ifade edilebilmektedir.

3.1. Covid – 19 Pandemisinin Türkiye’de Eğitim Uygulamaları Üzerine Etkileri

Covid – 19 pandemisi hem dünyada hem de Türkiye’de hemen hemen her alanda olduğu gibi eğitim alanında da çeşitli tedbirlerin alınmasına neden olmuştur. Covid – 19’un yayılma hızını yavaşlatmak için alınan tedbirler arasında seyahat sınırlamaları, sokağa çıkma kısıtlamaları gibi tedbirlerin yanı sıra eğitim uygulamaları ile ilgili de eğitime ara verilmesi ve uzaktan eğitim seçenekleri gibi tedbirler yürürlüğe sokulmuştur. Nisan 2020 tarihi itibarıyla virüsün yayılma hızının oldukça yüksek olduğu bir dönemde okullardan uzakta kalan öğrenci sayısı 1.6 milyarı aşmıştır (Özer ve Suna, 2020).

Türkiye’de eğitim sistemi ile ilgili tedbirler ilk olarak üniversiteler hariç tüm eğitim kurumlarının 16 Mart 2020 tarihinde iki hafta tatil edilmesi kararı ile başlamıştır. 23 Mart 2020 tarihinden itibaren ise öğrencilerin evden internet ve televizyon üzerinden eğitime devam etmelerine karar verilmiştir. Türkiye’de uzaktan eğitim süreci aşamalı olarak ilk önce 30 Nisan 2020 tarihine ve takiben 31 Mayıs 2020 tarihine kadar uzatılmıştır. Üniversiteler ise 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla 3 hafta tatil edilmiş olup, 23 Mart 2020 tarihinden sonra ise Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından uzaktan eğitime geçiş kararı alınmıştır. Bu tarihten itibaren üniversitelerde eğitim ve öğretim faaliyetleri dijital olarak uzaktan gerçekleşmiştir (Sarı ve Sarı, 2020). Buna ek olarak YÖK almış olduğu kararla Covid – 19 pandemisi nedeniyle ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencilerinin taleplerinin oluşması durumunda 2019 – 2020 eğitim ve öğretim döneminde kayıtlarını dondurabilmelerine, tez savunma ve yeterlilik sınavlarının video konferans benzeri sistemler aracılığı ile yapabilmelerine olanak sağlamıştır. Ayrıca üniversitelerin tamamına yakını derslerin ve sınavların çevrimiçi olarak yapılması yönünde hazırlıklarını hızla tamamlayarak bu yeni düzene teknik anlamda sorunsuz olarak geçmişlerdir (Can, 2020).

Ülke özelinde bir değerlendirme yapılacak olur ise Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde yer alan tüm eğitim ve öğretim kurumlarının ara tatilleri öne alınmış olup, sonrasında yüz yüze eğitim faaliyetleri 31 Mayıs 2020 tarihine kadar durdurulmuştur. Bu tarihten itibaren MEB’e bağlı tüm kurumlarda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin tamamı Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun (TRT) kanalları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Yükseköğretimde ise 2019 – 2020 bahar dönemi için yüz yüze eğitim faaliyetleri durdurularak

bu tarihten itibaren eğitim ve öğretim faaliyetleri çevrimiçi olarak devam ettirilmiştir. Bu duruma ek olarak ülke genelinde merkezi olarak yapılan sınavlarda ertelenmiştir (Can, 2020).

Ülkede eğitim sistemi ile ilgili alınan bu tedbirlerin ve kararların yürürlüğe girmesi ile birçok sorun da gün yüzüne çıkmış bulunmaktadır. Özellikle uzaktan eğitim sunduğu olanakların yanı sıra öğrencilerin okula fiziki olarak gelerek elde ettikleri sosyal çevreden mahrum kalmalarına neden olmaktadır. Eğitim sisteminde sosyal çevrenin sınırlandırılması ile öğrencilerin birbirleri ile etkileşimde bulunarak özellikle akran eğitimi aracılığıyla öğrenmelerinin önüne geçilmesine neden olmuştur. Bu durum özünde öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine ve aralarındaki rekabetin bitmesine ve buna bağlı olarak motivasyonun düşmesi neticelerini doğurmuştur (Özer ve Suna, 2020). Ülkede eğitim ve öğretim kurumlarında uzaktan eğitime geçilmesi ile özellikle işlenen derslerin genellikle temel eğitim derslerinden oluştuğu; resim, müzik ve güzel sanatlar gibi diğer derslerin ise işlenmediği görülmüştür. Bunun yanı sıra özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler için de yeterli sayıda ve nitelikte derslerin yer almadığı görülmüştür. EBA ve TV üzerinden gerçekleştirilen derslerin genel bir değerlendirmesi yapılacak olur ise; gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin tek taraflı ve TV odaklı olduğu görülmüştür. Bunun neticesinde ise doğal gelişim gösteren çocuklar üzerinde yoğunlaştığı, erişimde eşitsizliğin meydana geldiği, erişim sağlansa dahi etkin kullanım alanında eksiklikler yaşandığı, uzaktan eğitim sürecinde evlerde mevcut olan olanakların kısıtlı olduğunun daha görünür hale geldiği ifade edilmektedir. Uzaktan eğitiminin önceki bölümlerde ifade edilen eksiklikleri ve beraberinde meydana gelen sorunların yanı sıra bu uygulamada geri bildirim, değerlendirme, denetleme ve başarıyı sağlıklı ölçebilme gibi faaliyetlerinde yeterli derecede yerine getirilemediği de ifade edilmektedir (Can, 2020).

Sonuç olarak Türkiye’de MEB ile YÖK’ün eğitim ve öğretimin kesintiye uğramaması için eğitim uygulamaları anlamında hızlı kararlar alarak yürürlüğe koydukları ifade edilebilmektedir; ancak tecrübe edildiği üzere bu tedbirlerin bir takım sorunlara da neden olduğu görülmektedir. Bundan sonraki süreçte Covid – 19 pandemisinin seyrine göre ülkede yüz yüze eğitime dönülmesi gerekliliği açık bir şekilde görülmektedir. Nitekim 2020 – 2021 eğitim ve öğretim döneminde ülkede yüz yüze eğitime geçilmiş olup, bakanlık da bu konuda oldukça ısrarcıdır. Pandemi öncesi dönem ile ilgili olarak Eğitim Reformu Girişimi (ERG)’nin 2019 yılında hazırladığı Eğitim İzleme Raporu’na göre her gelişmekte olan ülke gibi Türkiye’de de eğitimde eşitsizlik ile ilgili tespitler bulunmaktadır; ancak kesin olarak görülmüştür ki, ülke birçok gelişmiş ülkenin aksine oldukça hızlı ve çevik kararlar alabilmiş ve uygulayabilmiştir.

3.2. Covid – 19 Pandemisinin Dünya’da Eğitim Uygulamaları Üzerine Etkileri

Eğitim uygulamaları açısından Covid – 19 pandemisi öncesi dönem incelendiğinde dünya genelinde 258 milyon ilkökul ve ortaokul çağındaki öğrenci, çeşitli nedenlere bağlı olarak eğitim ve öğretimden mahrum durumda bulunmaktaydılar. Covid – 19 pandemisine bağlı olarak dünya genelinde 200’den fazla ülkede özellikle pandeminin başı olarak ifade edilen Mart ve Nisan 2020 dönemlerinde yaklaşık 1,6 milyar öğrenci okulların kapanmasından etkilenmiştir (Telli ve Altun, 2020). Bu istatistiki bilgiler göstermektedir ki; dünya genelinde oldukça fazla sayıda çocuk veya genç çeşitli nedenlerle eğitim ve öğretime erişemez durumdayken, Covid – 19 pandemisi nedeniyle ülkelerin aldıkları tedbirlere bağlı olarak yüz yüze eğitime ara verilmesi veya çevrimiçi eğitime geçilmesi ile dünya genelindeki öğrencilerin yaklaşık %94’ü bu yeni durumdan olumsuz anlamda etkilenmişlerdir. Bu dönemde çeşitli yöntemlerle eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesine gayret gösterilmiştir. Bu durum bölgeden bölgeye veya ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Çalışmanın bu bölümünde bu doğrultuda Covid – 19 virüsünün yoğun olarak etkilediği ve pandeminin oldukça ağır etkilerinin görüldüğü ülkelerdeki uygulamaları değerlendirmek yararlı olacaktır.

3.2.1. Çin

Malum olduğu üzere dünya üzerinde ilk vakalar 2019 Aralık ayında Çin Halk Cumhuriyetinden görülmüştür. Vakaların özellikle yoğunlaştığı Şubat 2020 döneminde yaklaşık 200 milyon Çin’li öğrenci, yeni eğitim öğretim dönemine çevrimiçi eğitim yöntemi ile başlamışlardır. Özellikle çevrimiçi eğitimde yaşanabilecek eşitsizliğin ve kısıtlı olanakların önüne geçebilmek adına Çin’in eğitimden sorumlu bakanlığı ve bilgi teknolojilerinden sorumlu bakanlığının ortak bir girişimi ile bir seferberlik süreci başlatılmıştır. Bu doğrultuda özellikle teknoloji anlamında yetersiz olan bölgelere internet bağlantı hizmeti ve bant genişliğinin artırılmasına yönelik çalışmaların başlatılması sağlanmıştır. Ayrıca “Eğitim Kaynakları ve Kamu Hizmeti İçin Ulusal Ağ Bulut Platformu”nun kapasitesi genişletilerek aynı anda daha fazla kişinin erişebileceği seviyeye getirilmiştir. Bunun yanı sıra “Çin Eğitim Ağı Televizyonu”da teknik altyapı anlamında geliştirilmiştir (Telli ve Altun, 2020).

Covid – 19 pandemisi ile geçici olarak başlatıldığı ifade edilen uzaktan eğitim programları günümüzde neticelenmiş, eğitim ve öğretim kurumları tamamen açık duruma getirilmiştir; ancak ifade etmek gerekir ki, Nisan 2021 dönemi sonuna kadar bu uzaktan eğitim programları devam etmiş olup çevrim içi olarak sürdürülmüştür.

Özellikle bu dönemde kırsal kesimde yaşayan ve eğitime erişimleri önceki dönemlerde de sınırlı olan öğrenciler ile gelir seviyeleri yüksek olmayan ailelere mensup öğrencilere gerekli olan cep telefonu, tablet, bilgisayar ve internet altyapısı görece sağlanmış olup, gereksinimler karşılanmaya çalışılmıştır (Can, 2020). Bu dönemde eğitimde fırsat eşitliği öngörülenden daha fazla şekilde artış göstermiştir (Çelik, 2020).

3.2.2. İtalya

Ülke Covid – 19 pandemisini en ağır şekilde yaşamış ve İngiltere’den sonra en çok ölümlerin yaşandığı ülkelerden birisi olmuştur. Pandeminin başında ülkede gerektiği şekilde ciddi tedbirler alınmadığı için hem virüsün yayılma hızı açısından hem de etkileri açısından netice oldukça sıkıntılı bir hâl almıştır. Eğitim uygulamaları bakımından ise 2021 yılının başlarına kadar okullar bölgesel olarak değişkenlik göstererek genellikle yüz yüze eğitime ara vermişlerdir. Şubat 2021 döneminde ise özellikle günlük vaka sayılarının yaklaşık %54’ünün “İngiliz Varyantı” olması nedeniyle yüksek riskli olarak nitelendirilen bölgelerde yüz yüze eğitime tekrar son verilmiştir (Demirci, 2021).

Ülkede Covid – 19 pandemisinin başında henüz yeterli altyapı olmadığı için yüz yüze eğitimin sonlandırılıp uzaktan eğitime geçiş sürecinde bazı aksaklıklar yaşanmıştır. Öğrencilerin uzaktan eğitimlerini sorunsuz olarak sürdürebilmeleri için bir takım kolaylıklar sağlanmış olup, bunlara örnek vermek gerekirse; okul yönetimlerine faizsiz kredi ile tablet ve bilgisayar teminine olanak veren mali kaynaklar sağlanmış olup, derslerin ve sınavların yüz yüze yapılma zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır. İtalya’da yaşayan insanlar her ne kadar kısıtlamalardan ve eğitim sisteminde şikayetçi olsalar da 15 Mart 2021 tarihinde dahi İtalya’nın yarısının kırmızı bölge olmasından kaynaklı tedbirlerin ve kısıtlamaların bir süre daha sürmesi olağan görünmektedir. Ülkede eğitim uygulamalarının Covid – 19 pandemisi öncesi dönem incelendiğinde ise eğitim faaliyetlerinde dijitalleşmenin 2000’li yıllardan başladığı görülmektedir. “Okul Dijitalleştirme Ulusal Planı” adıyla 2015 yılında oluşturulan sistemde Covid – 19 pandemisi öncesi dönemde okulların %18’i günlük faaliyetlerde dijital teknolojiden faydalanmakta oldukları görülmektedir (Telli ve Altun, 2020).

3.2.3. Amerika Birleşik Devletleri

Sıklıkla güncellenen UNESCO verilerine göre Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) Covid – 19 pandemisi nedeniyle günümüzde okullar “kısmen açık” seviyesinde bulunmaktadır. Eğitim uygulamaları anlamında ileri seviyede bir deneyimi bulunan ABD, genel olarak Covid – 19 pandemisi şartlarına da kısa sürede uyum gösterebilmiştir. 2000’li yılların başlarından bu yana uzaktan eğitim ile ilgili seçenekleri öğrencilerine sunan ülkede, yeni koşullara uyum oldukça kolay sağlanmış bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse; Covid – 19 pandemiden önce ABD’de bulunan okulların %96’sı mutlaka öğrencilere çevrimiçi dersler olanağı sunmaktaydı. Dolayısıyla eğitim uygulamaları anlamında ABD’nin pandemi koşullarına uyumu oldukça kolay gerçekleşmiştir (Telli ve Altun, 2020).

Dünya üzerinde birçok ülkede olduğu gibi ABD’de de ekonomik durum, altyapı ve eğitim seviyesi nedenleriyle eğitime erişimleri kısıtlı olan öğrencilerin Covid – 19 pandemisi eğitim ve öğretim koşullarına uyum sağlamaları ise kolay olmamıştır. Eğitime erişimde eşitlik anlamında pandemi öncesi dönemde de oldukça büyük sorunları bulunan ABD eğitim sisteminde Covid – 19 pandemisi döneminde de eğitime erişim anlamında özellikle diğer kategorisindeki bölgelerdeki öğrenciler ile ilgili sorunlar günümüzde de yaşanmaktadır.

3.2.4. İngiltere

Bilindiği üzere Covid – 19 pandemisinin başında İngiltere hükümeti, Covid – 19 ile mücadele yöntemi olarak sosyal bağışıklık politikası uygulamaya başlamıştır. Ancak çok kısa süre içinde vaka sayılarındaki artış ve buna bağlı olarak sağlık sisteminde görülmeye başlanan kapasite sorunları nedeniyle çok katı tedbirler uygulamaya başlamak durumunda kalmıştır. “Lockdown” tabir edilen ve ulusal düzeyde üç kez büyük kapanışa gitmek durumunda da kalan İngiltere’de, eğitim uygulamaları anlamında sürecin başında pek de katı tedbirler alınamamıştır. Örnek vermek gerekirse her büyük kapanış sonrası okullar yeniden açılmış ve bu durum vaka sayılarındaki artışa büyük etki etmiştir. Buna rağmen İngiltere hükümeti okula gidişlerin azalması nedeniyle öğrencileri okula dönmelerinde ısrarcı olmuş, teşvik edebilmek için ise okula dönen öğrencilere birçok kolaylık sağlanmasının da önünü açmıştır. İstenilen sayıda öğrencinin eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılmaması üzerine ise sınıf tekrarı ve para cezası gibi yaptırımlar uygulamaya başlamıştır (Telli ve Altun, 2020).

3.3. Covid – 19 Pandemisi ile Gelişen Eğitim Uygulamaları Sorunları

Covid – 19 pandemisi ile tüm dünyada zorunlu bir geçiş olarak görülen yeni eğitim modeli olan uzaktan eğitimin sunduğu fırsatlara ve neden olduğu sınırlılıklara rağmen en iyi eğitim yönetim modeli olduğunu ifade etmek gerekecektir. Covid – 19 pandemisi ile gelişen eğitim uygulamaları modelinde ülkelerin birçoğunda eğitim ve fırsat

eşitsizliği sorununu ortaya çıkardığı görülmüştür. Covid – 19 pandemisi öncesinde de birçok ülkede egemen olan eğitim ve fırsat eşitsizliği konularının pandemi ile daha da belirginleştiği görülmüştür.

Covid – 19 pandemisi sürecinde tüm eğitim sistemi faaliyetlerinin uzaktan eğitim modeli üzerine yoğunlaşması üzerine söz konusu sorunların kaynakları şu şekilde sıralanabilmektedir (Özer ve Suna, 2020):

- ✓ *Öğrencilerin Bireysel Olarak Sahip Oldukları Olanaklar ve Ailelerin Eğitim Seviyesine Bağlı Sorunlar:* Öğrencilerin uzaktan eğitime dahil olabilmeleri için sağlıklı bir internet altyapısına ve gerekli donanımlara sahip olmalıdırlar. 2020 yılında Birleşmiş Milletlerin gerçekleştirdiği bir araştırmanın neticesine göre dünya üzerinde öğrenim gören yaklaşık 830 milyon öğrencinin okul dışında kullanabildiği bir bilgisayara sahip olmadığı tespit edilmiştir. Dünya üzerinde en dezavantajlı görülen Afrika ülkelerinin yanı sıra gelir seviyelerinin yüksek olduğu Avrupa ve ABD’de de fırsat eşitsizlikleri görülmektedir. Söz konusu bu durumun öğrencilerin Covid – 19 pandemisi ile gündeme gelen uzaktan eğitim sistemi içinde gerekli olanaklara sahip olmadıkları gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bilindiği üzere uzaktan eğitim sürecini evlerde yönetebilmek için mobil telefon veya bilgisayar gibi gerekli donanımlar bulunmaktadır. Gelir seviyeleri yüksek olan ve entelektüel ailelerin çocukları bu olanaklara sahip olmaları vesilesiyle akademik anlamda çok daha başarılı olmaktadır. Bu eşitsizliği doğuran bir diğer etken ise ailelerin eğitim seviyeleridir. Eğitim seviyeleri yüksek olan ailelere mensup öğrencilerin çok daha fazla akademik destek alabildikleri için diğer ailelerin çocuklarına göre avantajlı durumda bulunmaktadır. Sonuç olarak farklı sosyoekonomik seviyede bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim olanaklarına ulaşmalarında önemli farklılıklar bulunmaktadır (Özer ve Suna, 2020).
- ✓ *Ülkeler Arasındaki Altyapı Olanaklarına Bağlı Sorunlar:* Covid – 19 pandemi sürecinde virüs ile mücadele kapsamında dünyadaki bir çok ülkede tedbir olarak eğitimin uzaktan çevrimiçi sürdürülmesi kararı alınmıştır. Bu bağlamda uzaktan eğitime erişimle ilgili diğer bir sorun da öğrencilerin ulaşabildikleri olanakların ülkeden ülkeye farklılık göstermesidir. Bilindiği üzere Danimarka, Kanada, ABD gibi bazı ülkelerde uzaktan eğitim Covid – 19 pandemisi öncesinde de yerleşik ve köklü bir biçimde yürütülmekteydi. Dolayısıyla söz konusu bu ülkelerde gerekli olan altyapı halihazırda bulunmaktaydı. Bunun yanı sıra özellikle Afrika kıtası ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkede altyapı sorunları devam etmektedir. Bu durum bu ülkelerde eğitim gören öğrencilerin arasında fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır.

4. SONUÇ

Günümüzde Dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye’de de Covid – 19 pandemisi ile ilgili endişe sürmektedir. Aralık 2019 döneminde ilk kez Çin’de ortaya çıkan ve çok kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alan Covid – 19 pandemisi ile yaşamın hemen hemen her alanında zorunlu değişimler gerçekleşmiştir. Bu kapsamda belki de sağlık sektöründen sonra en çok etkilenen alan eğitim ve eğitim uygulamaları alanı olmuştur.

Eğitim alanında Covid – 19 pandemisi ile geleneksel eğitim uygulamaları bırakılarak dijital eğitim yöntemlerine geçilmiştir. Bu kapsamda yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitim modeline geçiş sağlanmıştır. Bu durumda tüm dünyada bir süredir eğitim sisteminde artan dijitalleşme sürecine katkı sağlamış bulunmaktadır. Covid – 19 sonrası dönemde ise eğitimde tam anlamıyla dijitalleşmeye geçilebilmesi için öğrenci ve öğretmenlerin dijital okuryazarlık seviyelerinin geliştirilmesinin gerektiği oldukça açıktır. Bu kapsamda verimli ve etkili uzaktan eğitim modeline geçiş için altyapı ve donanım yetersizliklerinin de giderilmesi gerekmektedir. Önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere uzaktan ve dijital eğitim sistemini tüm süreçleri ile verimli bir şekilde yönetebilmek için öncelikle dezavantajlı bölgelerdeki altyapı sorununun giderilmesi ve örneğin mobil telefon, bilgisayar gibi gerekli donanımları olmayan öğrencilere bunların temini noktasında çalışmaların tamamlanması gerekmektedir.

Sonuç olarak Covid – 19 pandemisinin eğitim uygulamaları üzerindeki etkisini incelediğimizde dünya genelinde tedbirlerin alındığını ifade etmek gerekmektedir. Özellikle Türkiye açısından bir değerlendirme yapmak gerekirse; sürecin başından bu yana hem Milli Eğitim Bakanlığının hem de Yüksek Öğretim Kurulu’nun hızlı tedbirler aldığı görülmektedir. Her iki kurum da mevcut açık ve uzaktan eğitim olanaklarını hızlı bir şekilde yürürlüğe koyarak uygulamaya başlamışlardır. Genel olarak bir değerlendirme yapmak gerekirse ise tüm dünya için eğitim uygulamaları anlamında altyapı, içerik, kolay erişim, güvenlik ve mevzuat açısından sistemin güçlendirilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak dezavantajlı bölgelerde öğrenim gören öğrencilerin ise eksikliklerinin giderilmesi, öğrenci ve öğretmenlerin ise dijital okuryazarlığının artırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. Aslan, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve covid – 19. *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi*. 8(85), 35-41.

2. Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açıkve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
3. Çelik, Z. (2020). Covid-19 salgınının gölgesinde eğitim: Riskler ve öneriler. *Odak Analiz*, 5,2-52.
4. Demirci, S. (2021). *Covid-19 ve dünyada okulların durumu*. İnterneti erişimi: <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-ve-dunyada-okullarin-durumu>. Erişim tarihi: 08.10.2021.
5. Erdem, İ. (2020). Koronavirüse (Covid-19) karşı Türkiye’nin karantina ve tedbir politikaları. *TurkishStudies*, 15(4), 377-388.
6. İnce, F. ve Evcil, F. Y. (2020). Covid-19’un Türkiye’deki ilk üç haftası. *Sdü Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 11(2), 236-241.
7. Özer, M. ve Suna, H. E. (2020). Covid-19 salgını ve eğitim. *Türkiye Bilimler Akademisi*, 171-192.
8. Sarı, E. ve Sarı, B. (2020). Kriz zamanlarında eğitim yönetimi: covid-19 örneği. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 49-63.
9. Sarıca, S. (2006). İlköğretim okulu müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar (Esenler ilçesi örneği). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi. (Tez No: 190273).
10. Telli, S. G. ve Altun, D. (2020). Coronavirus (covid-19) pandemisi döneminde çevrimiçi öğrenme. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 90-107.
11. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). (2020). Covid-19 Pandemi Değerlendirme Raporu, Ank